

Provincie Noord-Brabant

College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. mevrouw I. Cortenbach
Programmamanager Milieu en Energie
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

DATUM:

10 juli 2020

KENMERK:

2020.07.10GW

ONDERWERP:

Advies Herinrichting beekdal Tongelreep

Geacht College,

De Provinciale Raad voor de Leefomgeving (PRL) heeft een toegewezen taak in het adviseren over MER-projecten in de provincie Noord-Brabant. In dat verband hebben wij uw verzoek ontvangen (d.d. 8 juni 2020) om te adviseren over het MER Herinrichting beekdal Tongelreep.

De PRL adviseert:

- ▶ omdat dit project in de regio consequenties heeft voor de leefomgeving: ruimtelijk, milieukundig en sociaal;
- ▶ met een integrale blik en afweging door kennis en netwerken van de verschillende domeinen van BrabantAdvies te betrekken;
- ▶ op hoofdlijnen vanuit een Brabantse scope. Zij kijkt hierbij breder dan alleen naar milieueffecten;
- ▶ als vervolg op de advisering over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) over dit project van juni 2019.

Samen met provincie Noord-Brabant gaat waterschap de Dommel het beekdal van de Tongelreep herinrichten. Dit gebied (ten zuiden van Eindhoven) is onderdeel van Natura 2000-gebied Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux. Een deel van de beek krijgt een natuurlijke loop en ruimte om te meanderen. Ook zijn er maatregelen om kwetsbare natuur te herstellen.

Na bestudering van het MER hebben we de volgende aandachtspunten.

1. WAARDERING VOOR PLAN MET PLUSMAATREGELEN

Complimenten voor het plan met maatregelen die zorgen voor versterking van natuur en waterkwaliteit zoals het verondiepen van beken, hermeandering, dempen van watergangen en houtwalbeken. Waardering dat plusmaatregelen worden meegenomen om doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water, van het Natuurnetwerk Brabant en het actieplan Leven De dommel te realiseren. Positief is de manier waarop bewoners en direct belanghebbenden via keukentafel-gesprekken, werksessies en informatiebijeenkomsten betrokken zijn. Zet deze koers ook in het vervolg door.

2. VERBIND MET GROTERE GEHEEL VOOR EEN KLIMAATROBUUST BEEKLANDSCHAP

Zoals we eerder adviseerden bij de natuurherstelprojecten Ulvenhoutse Bos en Kempenland-West, benadrukken we dat voor succes van herstel van deze bijzondere natuur het betrekken van aangrenzende zones van belang is. Het watersysteem trekt zich niets aan van de projectgrenzen. Het water- en bodemgebruik buiten het gebied, zoals onttrekkingen van grondwater, heeft grote invloed op het projectgebied. De uitvoering van de maatregelen is dan ook gebaat bij het duurzaam verhogen van de waterstand, zowel in het Natura 2000-gebied als het gebied daaromheen.

Het behoud van Natura 2000-gebieden is daarmee geen losstaand verhaal. Het is meer dan een lokale ingreep. Het is van belang de herinrichting van de Tongelreep te verbinden met een groter gebied.

We refereren hierbij aan de gebiedsontwikkeling Warmbeek-Tongelreep, met tal van projecten, die inzet op een klimaatrobuust beeklandschap. Het is ons bekend dat de provincie hierin samen met waterschap, gemeenten en Vlaamse partijen optrekt. Ook is het van belang verbinding te zoeken met de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Om op deze manier ook andere dan hydrologische mogelijkheden te benutten voor verlaging van de stikstofuitstoot, uit de sectoren landbouw, verkeer en industrie.

Dit alles dient in onze ogen gepaard te gaan met een aanpak van een transitie naar een duurzaam water- en bodembeheer en daarbij horende transitie van landbouw- en voedselproductie. Het beekdal van de Tongelreep kan dan met andere beeklandschappen uitgroeien tot een structuurdrager en leverancier van nieuwe kansen voor biodiversiteitsherstel, energietransitie, recreatie en vormen van natuurinclusieve landbouw.

3. HOUD LANDSCHAP OPEN

In het MER is aangegeven dat het open houden / maken van het landschap een negatief effect zou kunnen hebben op de opslagcapaciteit van CO₂. Het is de vraag of dat zo is. Bekend is dat blijvend grasland (dat niet regelmatig wordt gescheurd) goed is voor de opslag van CO₂. Dit zou vergelijkbaar ook voor andere (blijvende) vegetatietypen kunnen gelden. Ook de omvorming naar natuurlijk loofbos past daar goed in.

4. OVERWEEG SANERING RIOOLOVERSTORT VALKENSWAARD

Met dit plan bestaat nog steeds een kans dat via de riooloverstort ongezuiverd water in de Tongelreep terecht komt. Het gaat om de enige puntbron van een stikstoflozing (nutriëntenbelasting) op het Natura 2000-gebied. Te overwegen is om een technische voorziening in de vorm van een gesloten berging aan te leggen. Een sanering van deze 'piekbelaster' is ook om strategische redenen van belang. De overheid (in dit geval de gemeente) kan samen met andere partijen op deze manier laten zien dat ook zij mede bijdraagt aan de vermindering van stikstofemissies.

5. ZORG VOOR BALANS TUSSEN FUNCTIES EN KANSEN VAN HET GEBIED

Bij het realiseren van andere doelen is het versterken van aanwezige landschappelijke, cultuur-historische, economische en recreatieve waarden benoemd. Wij waarderen deze ambitie. Aandachtspunt is hoe deze afzonderlijke waarden op elkaar inwerken en mogelijk elkaar in de weg zitten. Zo kunnen maatregelen om landschappelijke en cultuurhistorische waarden te versterken leiden tot een grotere aantrekkingskracht van het gebied en tot toename van recreatief gebruik. Dit laatste kan weer negatieve effecten hebben op de bijzondere natuur.

6. DUIDELIJKHEID OVER NATUURGERICHTE RECREATIE

Bij Natura 2000-gebieden staat kwetsbare natuur voorop. Hierbij hoort een terughoudend beleid voor recreatieve activiteiten. Dat betekent slechts op bepaalde plaatsen en onder strikte voorwaarden. Geef expliciet aan welke activiteiten passen zoals vormen van natuurgerichte recreatie met beleving op afstand via een uitzichtpunt, geleide excursies, mogelijkheden voor wandelen en evt. MTB fietsrecreatie. Kijk in dit verband ook naar mogelijkheden om een steviger verbinding met de regio te maken (middels de bij punt 2 genoemde gebiedsontwikkeling). Denk hierbij ook aan meer mogelijkheden dan een grensovergang naar België, bijv. het op termijn ontwikkelen van routes. Deze vormen van natuurgerichte recreatie versterken het draagvlak voor het bijzondere gebied.

7. DEEL KENNIS EN ZET NATUUR EN WATER OP DE KAART

De aanpak in het beekdal Tongelreep is een voorbeeld voor andere gebieden en andere waterschappen. Of en hoe de maatregelen uitpakken en tot gewenst resultaat leiden is niet op voorhand te zeggen. Organiseer een zorgvuldige monitoring en uitwisseling van kennis en ervaringen met de inzet van (hydrologische) maatregelen en organiseer hiervoor een lerend dynamisch netwerk met andere waterschappen, waterbedrijven en andere (waaronder ook Belgische) stakeholders én ook belanghebbenden. Dit kan worden 'benut' in andere vergelijkbare gebieden zoals bij Kempenland-West en Ulvenhoutse Bos, bij genoemde gebiedsontwikkeling en ook elders in Brabant en in het land. Blijf ook investeren in publieksgerichte communicatie over de betekenis voor deze hydrologische maatregelen voor het herstel van de natuur en de waarde van natuur voor de kwaliteit van de leefomgeving. Zet met dit project ook het verhaal van water en watertekorten op de kaart, zie bijvoorbeeld <https://www.brabantsebeken.nl>.

Wij wensen u succes met de uitwerking van de plannen en hopen u hiermee naar voldoening te hebben geadviseerd.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Geel

BrabantAdvies,
Voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving